

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาพูดถึงทำบุญๆ ทุกคนก็อยากทำเสมอหน้า เทียมหน้าเทียมตา แต่คนเรากำลังมันไม่เหมือนกัน ถ้ากำลังไม่เหมือนกันนะ เราทำของเราเพื่อความสบายใจของเราไง ความสบายใจของเราเป็นบุญแล้วละ บุญอย่างที่เรารู้เราเห็นกันนี้ บุญคือความสุขใจ ถ้าความสุขใจได้ทำแล้ว มันปลอดโปร่ง มันโล่งโลง แต่ถ้าทำแล้วไปคิดวิตกกังวล เราทำไปแล้วมันจะสมหน้าสมตาไหม ทำไปแล้วมันจะเทียมหน้าเทียมตาเขาไหม

แล้วทำไมต้องไปเทียมหน้าเทียมตาเขาละ ทำไมไม่เทียมหน้าหัวใจของเราละ

เวลาหัวใจของเรามันเดือดร้อนมันบกพร่องของเรา ใครจะมาเทียมหน้าเทียมตากับเราละ เวลาเราทุกข์เราสุขอยู่ในห้องของเรา ใครจะมารู้อะไรกับเรา เราก็ทำของเราพอกำลังของเราละ ถ้าทำตามกำลังของเรา มันก็ทันหัวใจแล้ว เห็นไหม

ความไร้เดียงสาของคนนะ เด็กๆ มันไร้เดียงสา มันดูแล้วน่ารักมาก แล้วเวลาโตขึ้นมา มันไร้เดียงสา มันจะดำรงชีวิตมันได้อย่างไร นี่ไม่มีใครฉลาดรู้รอบไปทั้งโลกนี้หรอก ในโลกนี้ไม่มีใครรู้รอบขอบชิดไปหมดหรอก เรื่องของโลกนะ แล้วเราจะฉลาดเรื่องหนึ่ง แต่เราก็ไม่รู้เรื่องอื่น ความไม่รู้ก็คืออวิชา ความไม่รู้มันก็ไร้เดียงสา ไอ้ที่มันเกิดมันตายอยู่นี้ก็เพราะความไม่รู้รอบ มันไม่รู้ใจมันหรอก เราอยากรู้ทุกสิ่งทุกอย่างให้มันจบกระบวนการไปหมดเลย อยากรู้ไปหมดเลย มันรู้ไปไม่ได้ แต่ถ้ามันเข้ามาในหัวใจของตัวนะ ถ้ามันเข้ามาในหัวใจของตัว เห็นไหม นี่มันทันตัวเองได้

ความไร้เดียงสาของหัวใจของเรา เพราะมันไร้เดียงสา มันอ่อนด้อย มันถึงมีความโลภ คนที่เป็นเหยื่อกันก็เพราะความโลภของตัวทั้งนั้นแหละ ถ้าเราไม่โลภอยากได้ของเขา ใครจะมาหลอกเราได้ ถ้าเราไม่อยากได้ของคนอื่น เราอยู่ของเราสบายมากเลย แต่เพราะตัวเองมันบกพร่องไป เพราะมันไร้เดียงสาของมันไง ถ้ามันไม่ไร้เดียงสาของมัน มันรู้เท่าตัวมันเองแล้ว มันขาดเหลืออะไร ชีวิตนี้มันขาดเหลืออะไร ลมหายใจก็มี อาหารก็มี ปัจจัยเครื่องอาศัยก็มี แต่มันขาดตก

บกพร่องเพราะไม่เทียบหน้าเทียบตาเขาใจ อยากเทียบหน้าเทียบตาคนอื่น แล้วมันเทียบหน้าเทียบตา เวลาเขามา เขาก็มาหลอก ใอันนั้นก็ดี ใอันนี้ก็ดี ของถูกมันหลอกคนทั้งนั้นแหละ มันไม่อยู่จริงในโลกหรอก มันอยู่สมฐานะตามราคาของเขา เว้นไว้แต่ใครเขามีของเขามาก เขาอยากเอื้อจาน เขาขายถูกได้ แต่เรื่องของคนๆ ก็ของคนนั้นแหละ เพราะมันอยากได้

ถ้าเราไม่อยากจะใคร เพราะในปัจจุบันนี้เราก็รับภาระหนักหน่วงพอขนาดนี้แล้ว ในหัวใจมันก็มีภาระรุงรังขนาดนี้แล้ว เราจะมารู้เท่าทันในใจของเรา อย่าให้มันไร้เดียงสา ไร้เดียงสาข้างนอกมันไร้เดียงสาข้างนอก แล้วจะให้มันรู้สมบูรณ์ไปหมดในโลกนี้มันไม่มีหรอก

แม้แต่องค์การนาซ่า เขาจะไปดาวอังคาร เขายังคิดว่ามันจะไปอย่างไร นี้องค์การนาซ่าเขาพิสูจน์ตรวจสอบของเขาแล้วเขายังรู้ไม่ได้ เขาค้นคว้าเจอดาวประจำ เดียวใครจะค้นคว้าเจอดาวดวงใหม่ไปตลอดเวลา มันรู้รอบขอบชิดไปไหนล่ะ

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเราเนะ เรากำหนดพุทโธของเรา พุทโธของเรา หน้าที่การงานของเรา เราทำมาอาบเหงื่อต่างน้ำมาแล้ว อาบเหงื่อต่างน้ำมาเพื่อเลี้ยงชีวิตนี้ไง เลี้ยงชีวิตนี้ไว้เพื่อจะค้นคว้าความจริงในหัวใจของเรา ถ้าค้นคว้าความจริงในหัวใจของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านเสียดละมานะ เสียดละสถานะได้เป็นกษัตริย์ จะได้เป็นกษัตริย์ จะได้ปกครองคน แต่ท่านเสียดละของท่านมา ท่านรื้อค้นในใจของท่าน ถ้ารื้อค้นในใจของท่าน เวลาท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมา พอตระสรู้ธรรมขึ้นมา เราจะคิดว่าเราเป็นคนทุกข์คนจน เราเป็นคนไม่มีอำนาจวาสนา แล้วถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเรารู้เช่นนั้นขึ้นมาได้ เราจะไม่รู้แบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ แล้วเป็นศาสดาด้วย เวลาสาวกทั้งหลายเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เป็นสาวกสาวกจะ ได้ศึกษามาจากทฤษฎี ได้ศึกษามาจากอริยสัจจะความจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้รื้อค้นขึ้นมา แต่ความรู้มันเสมอกันไง คือพระอรหันต์มีความรู้เสมอกัน เราจะไม่อ่อนด้อยไปกว่านั้นหรอก ถ้าอ่อนด้อยไปกว่านั้นนะ ถ้าการไร้เดียงสาในใจ มันจะรู้รอบขอบชิดในใจตัวเองได้อย่างไร

ความรู้รอบขอบชิดในใจของตัวเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รู้อย่างนั้น ถึงได้ปฏิญาณตนว่าเราเป็นศาสดา เราเป็นไก่อตัวแรกที่เจาะฟองอวิชชาออกมา แล้วใครเป็นคนเจาะล่ะ? ก็ชาตฐู ความรู้ลึกอันนี้มันเจาะ มันเจาะอวิชชาในหัวใจนั้นนะ แล้วเราไม่มีไขใหม่ เราก็มี เราจะทุกข์จนเข็ญใจ เราจะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน อันนั้นมันเป็นอำนาจวาสนาของคน

คนเกิดมานี้ยังไม่เท่ากัน เกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่อ่านาจาวิชาของคนไม่เหมือนกัน แต่มันมีลัทธิเสรีภาพเหมือนกัน เพราะมีสุขมีทุกข์เหมือนกัน ใ้อุสุขทุกข์อันนี้ ถ้าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเรารื้อค้นของเรา มันมีคุณค่าตรงนี้ไง เราไม่ต้องไปรื้อรอบขอบเขตทางโลกเขา โลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มันคงที่ไม่ได้หรอก โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ เห็นไหม คุณติ เวลาที่มันเวลาขาขึ้น อะไรขาขึ้นมันก็ดึงามไปหมดเลย แล้วมันจะขึ้นตลอดไปไหมละ? มันไม่มีหรอก คุณติ โลกนี้มันเปลี่ยนแปลงไปตลอด เห็นไหม การเมืองมันเคลื่อนที่ไปตลอด มันไม่อยู่คงที่ของมันหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อเราเกิดมาในชาติปัจจุบันนี้ เราเกิดมา เราไม่รู้ไม่ได้หรือ เราเกิดมา เรามีสติปัญญา เรารู้ตัวของเรา เห็นไหม ในบ้าน ในเมืองของเรา เราก็คือคนสร้างขึ้นมานี้เรารู้ที่นี้ของเรา แล้วในหัวใจของเรา เราก็คือกลับมาที่หัวใจของเรา กลับมาหัวใจของเรา คุณหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรานะ เรามีสติปัญญาขึ้นมา มันรู้เท่า รู้เท่ามันก็ยังรู้เท่าเฉยๆ รู้เท่าคือสัมมาสมาธิ แต่ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา นี่มันจะไม่ใช่เพียงสาที่นี้ ถ้าไม่ใช่เพียงสาที่นี้ เรื่องโลกๆ มันจะไม่มีน้ำหนักจะมากไปกว่าความเห็นอันนี้เลย ถ้าความเห็นอันนี้มันเข้าใจแล้วนะ ใครมันจะมาหลอกเราได้อย่างไร เวลาปัญญามันเกิดขึ้นมา ปัญญาของโลกมันไม่มี นี่ปัญญาของโลก โลกียปัญญาฯ ปัญญาของโลกมันเป็นโลกียปัญญาของกิเลสทั้งนั้นแหละ แล้วเวลาเกิดโลกุตตรปัญญา ปัญญาของธรรมๆ นี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยก็เพื่อเหตุนี้ไง

เรามาทำบุญกุศลกัน นี่เราจะทำบุญกุศล เข้าพรรษา ออกพรรษาอยู่นี้ เพื่อพัฒนาใจของเรา เราเกิดมาตั้งแต่เบบะาะขึ้นมาจนอายุปานนี้เราอายุขนาดไหนแล้ว ทำไมจิตใจเราไร้เดียงสาขนาดนี้ ถ้าจิตใจเราไร้เดียงสา เราต้องรู้สิ เราต้องรู้เรื่องในใจของเรา แต่นี่ทำไมไม่รู้ละ นี่พอมีสติปัญญาขึ้นมา มันก็ระงับไปชั่วคราว พอเดี๋ยวมันมีกำลังขึ้นมา ไหลตามมันไปอีกแล้ว นี่อายุขัยเรามาขนาดนี้แล้ว แล้วเรารู้เท่าทันของเราไหม ศึกษาที่ศึกษาจนจบแล้ว จบได้ปริญญามา จนได้ทำหน้าที่การทำงานกันมา ทำหน้าที่การงานจนแก่จนเฒ่า จนเกษียณแล้ว แล้วยังรู้เท่าทันตัวเองไหม

ถ้าไม่รู้เท่าทันตัวเอง เห็นไหม เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เราจะเหยียบแผ่นดินผิใจ เขาบอกเกิดมาในพระพุทธศาสนา เกิดมาเป็นผู้ชาย ไม่ได้บวช เหยียบแผ่นดินผิใจ เราก็คือเกิดขึ้นมาเหยียบแผ่นดินนี้ แผ่นดินของพุทธะ นี่พุทธะข้างนอก เหยียบแผ่นดิน เห็นไหม แต่เราก็ค้นคว้าแผ่นดินของเราไม่เจอ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการของเราไม่เจอ เราก็ค้นคว้าหัวใจของเราไม่เจอ ถ้าค้นคว้าหัวใจเราไม่เจอ มันก็ไม่เกิดมรรคญาณ มันไม่เกิดภาวนามยปัญญา มันเกิดปัญญาที่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารณาอย่างนี้ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรู้สัตว์ชนสัตว์ ท่านเล็งญาณของท่านนะ ใจดวงใดมีอำนาจวาสนา แล้วอายุเขาสั้น ใจดวงใดมีวาสนา แต่เขาทำผิดพลาดไป เขาจะปิดโอกาสของเขา นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปเอาองค์นั้นก่อนๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบิณฑบาตนะ เห็นทุกคนจนเข็ญใจนั่งขอทานอยู่ ๒ คน ๒ คนตายายนั่งขอทานกันอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปบิณฑบาตนะ ไปกับพระอานนท์ ยิ้ม ยิ้มไว้ พระอานนท์เข้าใจแล้วว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องมีสิ่งใด พอตกเย็นขึ้นมา ตกหัวค่ำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศน์สอนพระ

พระอานนท์ถามเลย “ตั้งแต่ตอนเช้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ้มทำไม”

“เห็นทุกคนเข็ญใจ ๒ คนนั้นไหม”

พระอานนท์ก็ว่า “เห็น”

“แต่ก่อนนั้นเขาเป็นเศรษฐี เขาเป็นมหาเศรษฐีนะ ๒ คนนั้นนะ แต่เพราะเขาเล่นการพนัน เขาเล่นการพนันของเขาจนหมดเนื้อหมดตัวของเขา ถ้าตอนที่เขาเป็นเศรษฐี ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีโอกาสไปเทศน์ว่าการ โปรดเขา อย่างน้อยเขาได้เป็นพระอนาคามี”

แต่เพราะว่าชีวิตเขายังมีอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเอาคนอื่นก่อนใช่ไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้างานล้นมือ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้างานล้นมือ ไม่ได้เทศน์ว่าการ ๒ คนนี้ เขาก็เพลิดเพลิดกับชีวิตของเขา เพราะเขาเป็นเศรษฐี เขามีเงินมีทองของเขา เขาใช้จ่ายฟุ่มเฟือยของเขา เขาเล่นการพนันของเขา เขาโดนกดโดนโกงของเขา จนเขาหมดเนื้อหมดตัว จนหมดตัว ต้องมาดำรงชีวิตด้วยการเป็นขอทาน

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินไปต่อหน้าเขาแล้วยิ้ม นี่ได้เห็นเขาไหม? นี่เห็น แต่ทำไมไม่รู้สัตว์ชนสัตว์ล่ะ เพราะอะไร เพราะจิตใจของเขาหยาบกระด้าง จิตใจของคนถ้ามันมีอำนาจวาสนาใช่ไหม มีเงินมีทอง จิตใจมันอ่อนนุ่ม เพราะมันรับฟังเหตุฟังผลใช่ไหม แต่เวลามันทุกข์มันยาก โคนเขาโกง โคนเขาคดเขาโกงจนหมดเนื้อหมดตัว จิตใจมันเครียดไหม จิตใจมันทุกข์ยากไหม แล้วพอทุกข์ยากขึ้นมา ต้องหาอยู่หากิน คนเป็นเศรษฐีแล้วมาเป็นขอทาน ในใจมันคิดอย่างไรล่ะ

แล้วเวลาคงค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินผ่านไป เห็นไหม เดินผ่านไปนั่นล่ะ เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกัน แต่มันละกาลคนละเวลาไง ถ้าเวลาจิตใจเขาดี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก ถ้าเราเจอเขาตอนนั้น เราได้เทศน์ว่าการตอนนั้น อย่างน้อยต้องได้เป็นพระอนาคามี นี่เขาเสียโอกาสไป เขาเสียโอกาสได้เป็นพระอริยบุคคล เขาเสียโอกาสกันไป เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีเวลาไง

นี่จะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ เวลาจะรื้อสัตว์ขันธ์สัตว์ เทศน์ว่าการ มันไม่มีเวลา สัตว์โลกมันเคลื่อนกล่นไปหมด แล้วจะเอาใครๆ เอาไม่ทัน เอาไม่ทัน เขาก็เสียโอกาสไป เขามาเป็นทุกตะเจ็ญใจ นี่อยู่ในพระไตรปิฎก เวลาได้พบได้เห็นขึ้นมา แล้วจนปานนี้ เราโตขึ้นมาจนปานนี้ แล้วทำไมเราฟังเทศน์ฟังธรรมทุกวัน ทำไมเราไม่รื้อก้อนใจของเรา ทำไมเราไม่ปฏิบัติของเรา งานก็คืองาน เวลาทำเราก็ทำด้วยธรรมนะ ทำด้วยธรรม คนเราจะดีจะชั่ว เขาอยู่ที่ผลงาน ถ้าเราทำงานของเรา เราก็ทำของเรา แต่เราไม่ผูกมัดไปกับมันไง ทำงานเสร็จแล้วก็วางไว้สิ เห็นไหม ทางโลกเขาบอกว่าเวลางานก็เอาไว้ที่ทำงาน อย่าเอากลับบ้าน ถ้าเอากลับบ้าน มันเครียด นี่ก็เหมือนกัน เราทำงานเสร็จแล้วเราก็วางไว้สิ งานเสร็จแล้ว แต่หัวใจเรายังไม่เสร็จ เรายังโง่อยู่กับตัวเอง ก็ตัวเองมันยังเหยียบย่ำอยู่ นี่ ไอ้งานมันเสร็จ แต่ใจมันไม่เสร็จ ถ้าใจไม่เสร็จ เห็นไหม เราวางไว้แล้วเราก็ดูแลใจเราไง

เรากลับมาบ้าน กลับมาที่ทำงานของเรา เรากลับมาบ้านของเรา เรากลับมาห้องพระของเรา เราก็กำหนดพุทโธของเรา พุทโธของเรา อย่าเอามันเข้ามา อย่าเอามันเข้ามา งานมันอยู่ที่นั่น แต่มันคิดตลอดเวลา พຽງนี้ทำให้มากกว่านั้นอีก พຽງนี้ทำให้ดีกว่านี้อีก...พຽງนี้ค่อยทำ พຽງนี้คืออดีต เห็นไหม มันยังมาไม่ถึง นี่มันยังเป็นอนาคต ยังมาไม่ถึง เราไปคิดทำไม ถ้าเราไปคิด นี่เพราะมันไร้เดียงสาไง

เวลาเราคิด เราคิดขึ้นมา ก็ว่าเรานี้เป็นคนที่ได้รับผิดชอบ เราเป็นคน นี่ก็เลสเวลามันหลอก มันหลอกอย่างนั้นแหละ มันคิดว่าเราดีไปหมดเลย ดีขึ้นมา นี่มันเอาอนาคตมาคิด อดีตที่ผ่านมาแล้ว มันก็ทิ้งไม่ได้ แล้วในปัจจุบันนี้ก็ลืมตัวเอง มันก็หมุ่นอยู่อย่างนี้ ถ้าหมุ่นอยู่อย่างนี้มันก็หมุ่นของมันไป เห็นไหม ถ้าหมุ่นของมันไป นี่ไร้เดียงสา ไร้รู้จักตัวเองเลย ทั้งๆ ที่กิเลสมันหลอกกว่านี้เป็นคนดีนะ นี่เป็นคนรับผิดชอบ นี่เป็นคนที่ได้รับผิดชอบมาก เป็นสุภาพบุรุษ เป็นคนดีมาก ดีแบบนี้ดีแบบโลกใจ แต่ไม่เข้าใจตัวเอง เห็นไหม นี่คืออวิชชา ที่เราเกิดเราตาย เราเกิดเราตายเพราะอวิชชา เราไม่เข้าใจตัวเราเอง มันไร้เดียงสา รู้ฉลาดไปหมดทุกเรื่อง แต่เรื่องตัวเองไม่รู้

ถ้าเรื่องตัวเองจะรู้เราต้องมีสติปัญญามาแล้ว นี่ทำบุญเราก็ทำแล้ว ทำบุญ ทำเสร็จแล้ว เขาว่าทำแล้วทิ้งเหวๆ เราทำเสร็จแล้ว เราทำแล้วก็สบายใจ นี่บุญอย่างนี้เป็นทิพย์ ทิพย์เพราะอะไร? มันอยู่กับเรา มันสดๆ ร้อนๆ คิดถึงเมื่อไหร่ก็ได้ แต่นี่ถ้าเราไปวิตกกังวล นี่ไม่ทิ้งเหวแล้ว มันไปติดข้องกับมัน นี่ทำบุญทิ้งเหว แต่ว่าทำบุญทิ้งเหวแล้ว จะทำกับคนอย่างไรก็ได้ ทำบุญทิ้งเหว คนที่จะทิ้งเหวได้มันต้องมีสติปัญญานะ ถ้าคนไม่มีสติปัญญา ทิ้งเหวไม่ได้หรอก

คำว่า “ทิ้งเหว” เราทิ้งวัตถุไป เรารู้ แต่เราทิ้งความข้องใจได้ไหม ใจที่ความข้องใจ ใจที่จิตที่มันติด ทิ้งได้ไหม? ทิ้งไม่ได้หรอก จะทิ้งได้ต้องมีสติปัญญา ถ้ามีสติปัญญา เราทำบุญ เราทำได้ทำของเราแล้ว ทำบุญของเรา ทำบุญเพื่อให้จิตใจมันผ่อนคลาย พอจิตใจมันผ่อนคลายขึ้นมา นี่คนที่ฉลาด ผู้ที่จะฉลาด เพราะมันจะได้อริยทรัพย์ สิ่งที่มีค่าที่สุด เห็นไหม ของชนิดนี้ คุณิ ลินค้าที่หมดอายุ เขาทำมาเพื่อค้าขาย พอหมดอายุแล้วเขาก็ทิ้งเปล่า เขาไม่ได้สิ่งใดเลย

นี่ก็เหมือนกัน คนที่เขามีของเขา เขาเก็บรักษาของเขาไว้ คิดว่าเป็นของเขา ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เราไม่พลัดพรากจากเขา เขาก็พลัดพรากจากเรา ของของเรานี้ เราต้องพลัดพรากจากเขาแน่นอน ถ้าเราใช้จ่ายไป มันก็พลัดพรากจากเราไป สิ่งนี้มันต้องพลัดพรากอยู่แล้ว แต่ถ้าสินค้ายังไม่หมดอายุ เราก็ซื้อเราก็ขายของเราได้ มันเป็นประโยชน์กับเราได้ ถ้ามันหมดอายุแล้วนะ เขาซื้อขาย เขาต้องเป็นโทษด้วย

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราได้เสียสละแล้ว เราก็เสียสละไปแล้ว สิ่งที่เราได้เสียสละไปแล้วก็เพื่อประโยชน์กับเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เห็นไหม จิตใจมันก็มีความมั่นคงของมัน ถ้ามันมีสติปัญญา ย้อนกลับมาที่นี้ นี่มีสติปัญญา มันพ้นจากการไร้เดียงสา ถ้าพ้นจากการไร้เดียงสาแล้วมันจะมีสติปัญญา มันก็แก้ไขของมัน ถ้าแก้ไขของมัน เห็นไหม รู้รอบขอบชิดที่นี้ แล้วจบที่นี้แหละ แล้วเห็นคนอื่นเขายังกระเซอะกระเซิงกันอยู่ แล้วเราจะไปกระเซอะกระเซิงกับเขาทำไม

แต่เดิมเขากระเซอะกระเซิงกันอยู่ เราก็ไปกระเซอะกระเซิงกับเขา แล้วถือว่าเป็นคนดีๆ ใจเขากระหืดกระหอบกันมา เราก็ไปกระหืดกระหอบกับเขา เวลาจิตใจเรามั่นคงขึ้นมาแล้ว จิตใจเราพ้นจากการกระหืดกระหอบแล้วมันมั่นคงของมัน แล้วเห็นคนกระหืดกระหอบนะ มันสังเวชไหม แต่เดิมเราก็กระหืดกระหอบกับเขา เราก็ไม่รู้ว่าใครเป็นใครไง เราก็ไม่เห็นว่ามันดีมันชั่วอย่างไร แต่พอเรามีสติปัญญา พ้นจากการไร้เดียงสาแล้ว เห็นเขากระหืดกระหอบมา มันธรรมสังเวชใจ

ถ้ามันปลงธรรมสังเวช เห็นใหม่ นี่เราไม่กระหืดกระหอบไปกับเขา เพราะอะไรล่ะ เพราะเราต้องลี้มลูกคลุกกลานมา เพราะเราต้องมีสติปัญญา มา เพราะเราต้องรักษาใจของเรา มา เราดูแลหัวใจของเรา เราถึงไม่ไปกระหืดกระหอบกับเขา ถ้าเราไม่ไปกระหืดกระหอบกับเขา เราพ้นจากโลกธรรม ๘ เราพ้นจากการมีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ ลาภยศสรรเสริญนินทา เขากระหืดกระหอบ เขาแสวงหากัน เราไม่ไปกระหืดกระหอบกับเขา แต่เราทำหน้าที่การงาน ถ้ามันได้มา โดยธรรมก็คือโดยธรรม ถ้าโดยธรรม ก็มันต้องได้ อย่างนั้น ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว ทำดีมันต้องได้คืออยู่แล้ว มันได้ดีตามความเป็นจริงของมัน แต่เราไม่ไปติดกับมัน เราไม่ไปกระหืดกระหอบกับมัน เราไม่แบกหามมัน เราไม่ทุกข์ยากกับมันไง นี่อริยทรัพย์มันเป็นแบบนี้

แต่ถ้าคนอยากได้ อยากติดกับมัน ไปกระหืดกระหอบกับเขา แล้วมันทุกข์ยากไหม แล้วใครจะสอนใคร คนที่กระหืดกระหอบกันอยู่ คนที่ลี้มลูกคลุกกลานอยู่ มันจะไปสอนใคร ก็หิวกระหายด้วยกันทั้งนั้น แต่คนที่จิตใจมันมั่นคงแล้ว นี่มันเย็น เราไม่กระหืดกระหอบกับเขา เรามีจิตใจมันคงกว่าเขา เราเตือนเขา เราเตือนเขาว่าเขาต้องทำอย่างนี้ๆ เราก็เคยเป็นอย่างนี้มา ตอนที่เราเป็นอย่างนี้เราก็เฉยอย่างนี้แหละ แต่พอเราทำได้แล้วมันก็จบ เห็นใหม่ นี่พ้นจากความไร้เดียงสา จิตใจถ้าพ้นจากความไร้เดียงสา มันก็พ้นจากการเวียนตายเวียนเกิด ถ้าจิตใจมันไร้เดียงสาอยู่ มันก็เวียนตายเวียนเกิด เวียนตายเวียนเกิดในใจโดยที่ไม่รู้ตัวของตัวเองเลย แล้วก็บอกว่า เป็นชาวพุทธๆ นะ แล้วก็ก็มีธรรมในหัวใจๆ

ธรรมอะไรนั่นนะ ใอันมันธรรมบ่าบคอแตก แต่ธรรมเป็นจริงของมัน มันต้องสงบนิ่งในใจของมัน นี่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร ร่มโพธิ์ร่มไทร โลกธรรมจะพัดกระหน่ำขนาดไหน มันก็เรื่องโลกธรรม มันไม่ใช่เรา แล้วเราก็ไม่หวั่นไหวไปกับอย่างนั้น เพราะเราเข้าใจแล้ว เราไม่กระหืดกระหอบไปกับใคร แต่เราก็ไม่ใช่จะดูดยสิ่งใด มันจะช่วยได้ก็ช่วย ช่วยโดยที่ที่เราเตือนเขา แต่ถ้ามันช่วยไม่ได้ มันช่วยไม่ได้ เพราะมันเป็นอย่างนั้น มันเป็นอย่างนั้น เห็นใหม่ นี่พรหมวิหาร ๔ ถ้าถึงที่สุดแล้ว เราช่วยเต็มที่แล้ว ต้องวางอุเบกขา ถ้าอุเบกขาไม่ได้ เราก็จะไปกระหืดกระหอบกับเขาอีก เราจะไปทุกข์ไปยากกับเขาอีกไหม มีสติปัญญา โลกมันเป็นแบบนี้ ธรรมมันเป็นแบบนี้ เห็นใหม่ นี่ให้เชื่อกรรม แล้วกรรมในใจของเขา มันก็ปฏิญาณของเขา เรามีสติปัญญาของเรา เรารักษาใจของเราเพื่อประโยชน์กับใจของเรา เอวัง